

CVVM

Centrum pro výzkum veřejného mínění

Název Centrum pro výzkum veřejného mínění nebo jeho zkratku CVVM zná asi každý. Přinejmenším z televizního zpravodajství týkajícího se stranických preferencí, volebních modelů či předvolebních průzkumů. **Málokdo však ví, že jde o pracoviště Sociologického ústavu AV ČR.** Ještě překvapivější bude asi zjištění, že v CVVM pracuje pouhých 15 lidí.

Specializace odborníků z CVVM pokrývají kompletní sociologický výzkum. Většinu klientů CVVM tvoří akademické a veřejné instituce (univerzity, ministerstva, veřejnoprávní média), zatímco soukromé subjekty spíše výjimečně. CVVM neprovádí průzkumy pro politické subjekty.

Mgr. et Mgr. Paulína Tabery

Pracuje v Centru pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR od listopadu 2007, od prosince 2015 jako jeho vedoucí. V letech 2005–2007 pracovala ve společnosti STEM. Celou profesní kariéru se věnuje kvantitativnímu dotazování a sběru dat, v základním výzkumu se zajímá o otázky formování veřejného mínění, názorové vůdcovství a šíření vlivu a idejí.

Jen hrstka výzkumných pracovníků by samozřejmě sotva mohla vydávat několikrát týdně podrobné průzkumy, zprávy a detailně zpracované statistické údaje, které hojně využívají média. Data pro vědecké zpracování sbírají tzv. tazatelé, kterých je asi 350 po celé republice.

Jak takové dotazování vypadá? Nejčastěji se používá standardizovaný dotazník metodou *face-to-face*. Tazatelé zaznamenávají odpovědi do dotazníku vytištěného na papír (tzv. PAPI metoda) nebo na tablet (tzv. CAPI metoda). PAPI metoda umožňuje zaznamenat pozorování a schopný tazatel také dokáže vyvolat zájem odpovídat, vysvětlí i náročnější otázky a zapíše otevřené odpovědi. CAPI metoda má výhodu v rychlosti. Svižnější je interview a ušetří se čas i se zasíláním nasbíraných dat výzkumníkům.

Proškolení tazatelé

CVVM si udržuje síť spolupracovníků, které pravidelně školí a poskytuje jim zpětnou vazbu k již uskutečněným výzkumům. „Zpětně zkontrolujeme pětinu každého souboru. Oslovíme respondenty a ptáme se na průběh rozhovoru. U počítačového dotazování můžeme se souhlasem respondentů použít zvukové nahrávky,“ vysvětluje vedoucí centra Paulína Tabery. Zájemci o spolupráci se mohou přihlásit například přes webové stránky CVVM. Ne každý ale uspěje. Potenciální tazatelé procházejí výběrem a teprve po proškolení a zvládnutí zkušebních dotazníků se mohou účastnit prvního výzkumu.

A jak je to s respondenty? Každý tazatel dostane takzvaný kvótní předpis s kvótními znaky, kterými jsou mimo jiné pohlaví, věk

CVVM

a vzdělání. Podle tohoto zadání vyhledá ve veřejném prostoru vhodné respondenty. Platí přitom, že to nesmějí být jeho příbuzní ani blízcí.

Kam míří naše společnost?

Páteří činnosti CVVM je projekt kontinuálního šetření veřejného mínění Naše společnost. Tvorí ho deset pravidelných vícetematických výzkumů, pro které se data sbírají každý druhý týden v měsíci po celý rok kromě letních prázdnin. Unikátní je nejen délkou svého trvání (některé časové řady sahají až do začátku devadesátých let 20. století), ale i šíří témat, která pokrývá. Mezi dlouhodobě sledovaná témata patří důvěra v ústavní instituce, postoje k politickému systému, občanská participace, ale i názory na ochranu životního prostředí nebo Evropskou unii.

Pivo a hospody...

Dobrá zpráva úvodem. I když spotřeba pěnivého moku v posledních letech mírně klesá, stále si držíme světové prvenství ve spotřebě (147 litrů za rok na hlavu – 2016, nejvíce v roce 2005 – 163,5 litru). Tedy, dobrou zprávou je to pro třetinu mužů a desetinu žen – právě ti jsou na toto české prvenství hrdí. Naopak stud nad tímto faktem vyjadřuje čtvrtina žen a desetina mužů. Pivní kultura má u nás zkrátka hluboké kořeny a i jejímu výzkumu se odborníci v Sociologickém ústavu AV ČR věnují již od roku 2004. Naposledy vyrazili s dotazníky do terénu v září 2016. Z dlouhodobého sledování vyplývá, že se postupně snižuje konzumace mezi muži, a naopak narůstá obliba piva u žen, zejména ve starším a mladším středním věku. „K výběru přistupujeme znalecky a vybíráme podle chuti, vliv reklamy si nepřipouštíme,“ doplňuje Jiří Vinopal z CVVM.

Zdravotnictví...

Spokojenost se zdravotnictvím v České republice v CVVM sledují od roku 2002. Na tomto tématu lze ilustrovat, jak se pohled společnosti proměňuje. Podle posledního výzkumu z prosince 2016 vyjadřuje spokojenost se zdravotním systémem 45 % dotázaných, což je méně než polovina, ale stále platí, že spokojených je zhruba dvojnásobek oproti nespokojeným (24 %). Nejhorší výsledek zaznamenali v CVVM na sklonku roku 2008 (tedy v době zavedení regulačních poplatků) – tehdy kladné hodnocení vyjádřilo jen 27 % a negativní 44 %. Od roku 2012 se míra pozitivního postoje zvyšovala až do roku 2015 (nejlepší výsledek). Loni nastal statisticky významný pokles spokojenosti. Teprve další výzkum ale může prokázat, zda jde o sestupný trend nebo dočasnou záležitost.

Stejná data, odlišné interpretace?

Agentur výzkumů veřejného mínění u nás působí několik a jejich výsledky se pochopitelně ne vždy shodují. Vysvětlení je podle Paulíny Tabery více. Někdy hraje roli čas, tedy odlišná doba sběru dat. Zejména u událostí, které se překotně vyvíjejí, jako byla třeba uprchlická krize. Roli ale může hrát i různé znění otázky položené v jiném kontextu. „V zásadě ale sběr dat ve stejném čase, s totožnou metodologií, s touž otázkou v témže kontextu významné rozdíly neprodukuje,“ upozorňuje Paulína Tabery.

Kritika úrovně některých výzkumů veřejného mínění zaznívala v poslední době v médiích zejména v souvislosti s překvapivým zvolením Donalda

Trumpa americkým prezidentem a neočekávaným výsledkem referenda o vystoupení Velké Británie z EU. Agenturám se vyčítá, že skutečnost vůbec neodpovídá výsledkům, které naznačovaly průzkumy.

Problém ovšem v tomto případě může být spíše v interpretaci dat než v datech samotných. „Ve veřejném prostoru se čísla tak často stávají podstatou argumentace, že postupem času mohou ztratit na váze. V současnosti máme k dispozici velké množství dat a datových zdrojů a je dost možné, že jejich inflace vede k částečné imunitě vůči nim. Ovšem právě proto, že je k dispozici velké množství různých informací, je nutné naučit se s nimi pracovat a interpretovat je,“ dodává Paulína Tabery.

Strach...

Průzkum CVVM Naše společnost z prosince 2016 ukázal, že nadpoloviční většina Čechů (58 %) pociťuje nějaké obavy, zatímco 42 % dotázaných se ničeho neobává. Zajímavé je, že přes napjatou mezinárodněpolitickou situaci je dnes míra obav nejnižší od počátku šetření v roce 2002. Ti, kteří v současnosti pociťují strach, nejčastěji jako zdroj svých obav zmiňují migraci a uprchlíky (15,5 %), terorismus (11 %) a vlastní nemoc (10 %). Následují nezaměstnanost, snížení životní úrovně a válka (vždy přibližně 6 %). Naopak nejméně se obáváme politického vývoje jak v ČR, tak ve světě, přírodních katastrof či dokonce smrti (vše 1 %). Ze zjištění CVVM rovněž vyplývá, že obavy vyjadřují častěji ženy než muži a že míra strachu zřetelně narůstá s věkem.